

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

КРИВДИК Михайло

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-9458-550X>

e-mail: Destr3212@gmail.com

У статті проведено аналіз інституційного середовища, як одного з ключових чинників впливу на діяльність вітчизняних підприємств в умовах сучасних викликів і загроз. Зокрема, досліджено індекс процвітання країни (The Legatum Prosperity Index™), який використовується для оцінки інституційних умов у різних країнах. Цей індекс відображає комплексну оцінку різних аспектів, які визначають процвітання країни включаючи інституційні фактори, він складається з 12 показників і підкріплюється 67 елементами, які згруповані в три сфери. Індекс процвітання країни дозволяє комплексно оцінити економічні, соціальні та політичні аспекти, що впливають на розвиток бізнесу та інвестиційну привабливість країни. Проаналізовано зміни позиції України в рейтингу процвітання за період 2014–2023 рр. за окремими складовими індексу, а саме безпека та захист, особиста свобода, урядування, соціальний капітал, інвестиційне середовище, ведення бізнесу, інфраструктура та доступ до ринку, розвиток економіки, умови проживання, охорона здоров'я, освіта, екологія, які мають суттєвий вплив на інноваційну та стратегічну діяльність підприємств. За цей період Україна зазнала значних коливань у показниках безпеки, економічної стабільності, соціального капіталу та урядування, що впливає на загальний клімат для ведення бізнесу. Встановлено, що негативні тенденції, такі як зниження рівня безпеки та нестабільність урядування, зменшують інвестиційну привабливість країни та підвищують ризики для підприємств, особливо в промисловому секторі. На основі аналізу визначено основні загрози, які виникають через недосконалість інституційного середовища, що, у свою чергу, підвищує ризики для функціонування підприємств. Запропоновано напрями вдосконалення інституційних умов для посилення економічної безпеки та стабільного розвитку бізнесу в Україні. Викладені у статті результати дослідження можуть бути корисними для підприємств, що прагнуть мінімізувати ризики та адаптувати свої стратегії до викликів зовнішнього середовища.

Ключові слова: економічна безпека, ресурсне забезпечення, інституційне середовище, промислові підприємства, загрози, розвиток економіки.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-39>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Ефективність управління ресурсами є критичним фактором, що безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки промислових підприємств. При цьому, варто враховувати вплив інституційного середовища, що визначає можливості та обмеження, і таким чином впливає на управління ресурсами підприємств. Як правило, вплив інституційного середовища реалізується за рахунок: формування регуляторного середовища до якого належать законодавчі та нормативні акти, що регулюють підприємницьку діяльність; якість інституційного середовища, що включає низький рівень корупції, ефективність судової системи, захист прав власності та інвесторів, прозорість в ухваленні рішень тощо, тобто тих складових, що створюють сприятливе середовище для підприємницької діяльності; інституційної підтримки та доступу до ресурсів, що характеризується розвитком інфраструктури (транспортної, енергетичної, інформаційної тощо), стабільністю банківської системи, розвиненістю фондового ринку, доступністю кредитних ресурсів, інвестиційних фондів, фінансових інструментів тощо, тобто сприяє забезпеченню фінансової стійкості підприємств, дозволяє інвестувати і сприяє ефективному управлінню ресурсами; підтримки освіти, науки та стимулювання інновацій, що сприяє розробці та впровадженню нових технологій, формуванню кваліфікованої робочої сили, і безпосередньо впливає на підвищення ефективності використання та управління ресурсами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями впливу інституційного середовища на ресурсне забезпечення та економічну безпеку промислові підприємства займалися як українські, так і зарубіжні науковці, зокрема О. І. Амоша – досліджував адаптацію промислових підприємств до змін інституційного середовища, І. А. Бланк – досліджує вплив правового та регуляторного забезпечення на функціонування підприємств, Т. Г. Васильців та З.С. Варналій – акцентували увагу на важливості економічної безпеки в контексті державного управління та правової стабільності, М. Портер – відомий дослідженнями конкурентоспроможності та впливу регуляторного середовища на стратегії підприємств, Г. Саймон (лауреат Нобелівської премії) – досліджував прийняття рішень в умовах невизначеності, що також стосується інституційних аспектів бізнесу та інші.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Хоча інституційне середовище часто розглядається як один з факторів економічного розвитку, його безпосередній вплив на економічну безпеку бізнесу в Україні залишається недостатньо дослідженим. Зокрема, недостатньо вивчено, яким чином окремі елементи інституційної системи, такі як правові та регуляторні умови, впливають на стійкість бізнесу та здатність підприємств протистояти зовнішнім загрозам. Окрім того, залишається невирішеним питання розробки підходів для адаптації бізнесу до таких змін, зокрема у контексті використання інституційних показників для прогнозування ризиків та визначення стратегічних напрямків розвитку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження впливу інституційного середовища на ресурсне забезпечення та економічну безпеку промислових підприємств, зокрема за рахунок дослідження взаємозв'язку між показниками індексу процвітання та ідентифікації основних загроз інституційного характеру.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Вплив інституційного середовища на діяльність вітчизняних підприємств можна оцінити за допомогою індексу процвітання країн (The Legatum Prosperity Index™). Цей індекс відображає комплексну оцінку різних аспектів, які визначають процвітання країни включаючи інституційні фактори, він складається з 12 показників і підкріплюється 67 елементами, які згруповані в три сфери. Для побудови індексу використовується 300 різних показників із понад 70 різних джерел даних [10]. Аналіз місця України у рейтингу процвітання країн дозволить краще зрозуміти вплив кризових явищ на економіку країни в цілому та промислові підприємства, а також виокремити сильні та слабкі сторони України в різних аспектах процвітання. Місце України у рейтингу процвітання країн протягом 2014-2023 рр. представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Місце України у рейтингу процвітання країн протягом 2014 – 2023 рр.*

Показники	Роки									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Загальний рейтинг, у т.ч.	96	95	95	103	102	97	95	88	81	74
Інклюзивні суспільства										
– безпека та захист	88	98	128	154	153	149	148	144	140	131
– особиста свобода	72	71	69	67	68	74	74	70	68	68
– урядування	125	127	121	117	110	103	100	93	89	91
– соціальний капітал	137	138	138	139	118	122	126	112	62	59
Відкритість економіки										
– інвестиційне середовище	130	131	128	132	126	123	123	124	121	124
– ведення бізнесу	137	134	124	110	125	112	93	85	83	78
– інфраструктура та доступ до ринку	91	82	72	77	81	78	73	78	76	76
– розвиток економіки	100	111	98	105	106	102	89	89	74	77
Наділені повноваженнями люди										
– умови проживання	74	66	73	78	80	77	75	73	77	74
– охорона здоров'я	113	107	109	116	115	118	111	106	105	101
– освіта	32	35	33	35	36	38	39	40	41	40
– екологія	128	126	129	127	128	114	95	94	87	88

*сформовано автором за [12]

Не зважаючи на повномасштабну війну, Україна у 2023 р. досягла найвищої позиції в рейтингу процвітання країн з 2014 р., піднявшись на 74-е місце (табл. 1). Однак, варто зазначити, що починаючи з 2022 р., а саме з початку повномасштабної війни, перед промисловими підприємствами виникають нові виклики та загрози, що пов'язані з атаками на критичну інфраструктуру та бізнес-активи, перебоями в електропостачанні, відповідальністю за безпеку та захист співробітників, економічну та споживчу рецесію тощо.

Аналізуючи окремі показники рейтингу, зокрема, ті що характеризують «інклюзивні суспільства» варто зазначити, що показник «безпека та захист» знизився з 88-го у 2014 р. до 131-го місця у 2023 р., а погіршення цього показника свідчить про зниження інвестиційної привабливості країни, порушення

ланцюгів постачання та підвищення ризику втрат активів для вітчизняних підприємств. За даними опитування Американської торговельної палати в Україні в червні 2024 р. (в опитуванні приймали участь 111 представників компаній-членів Палати) на питання: «Чи були пошкоджені фізичні активи Вашої компанії (заводи/склади/офіси чи ін.) під час війни?» представники компаній відповіли, що у 4% з опитаних активи під окупацією, у 59% – активи не були пошкоджені, у 30% – пошкоджені, з них: 70% відповіли, що відновили активи, 33% – активи залишилися пошкодженими, 12% – побудували нові [7, с. 6].

Показник «особиста свобода» протягом аналізованого періоду коливається на рівні 67-74 місця, а у 2023 р. посідає 68 місце (табл. 1), що свідчить про відносну стабільність у цій сфері, і позитивно впливає на розвиток вітчизняних підприємств, оскільки забезпечує умови для творчої ініціативи працівників та підтримку інновацій. За даними рейтингу свободи преси у 2024 році Україна посідає 61 місце (рис. 1).

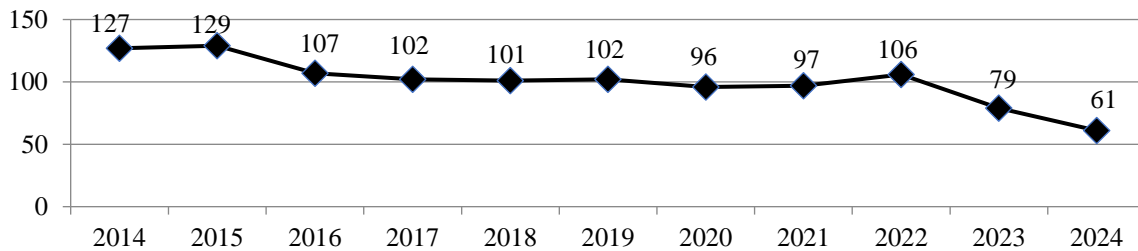

Рис. 1. Україна у рейтингу свободи преси протягом 2014-2024 рр., місце*

*побудовано автором за [11]

Покращення позиції України в рейтингу свободи преси є позитивним індикатором, що свідчить про зростання прозорості в інформаційному просторі, і позитивно впливає на економічну безпеку підприємств. Незалежна преса і достовірна інформація, яку вона представляє дозволяє краще інформувати про зміни в законодавстві, економічні умови в країні та наявні ризики, що допомагає підприємствам адаптуватися до нових умов та знижує рівень невизначеності.

Показник «урядування» підвищився у 2023 р. до 91 місця в порівнянні з 2014-2021 рр. (табл. 1), і позитивно впливає на ефективність управління ресурсами та сприяє зміцненню економічної безпеки вітчизняних підприємств за рахунок стабільних та прогнозованих регуляторних умов в країні. Перелік загроз в системі державного управління та політичних процесів за результатами дослідження Національного інституту стратегічних досліджень представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Загрози в системі державного управління та політичних процесів [1, с. 8-9]

Показники	Дестабілізуючий потенціал		Ймовірність	
	2023	2024	2023	2024
Обмеження процедур демократії	2,73	2,92	3,33	2,92
Суперечності та конфлікти між центром і регіонами	2,78	2,56	2,11	2,40
Корупційні скандали	3,56	3,64	3,51	3,72
Використання політиками проблем ветеранів у внутрішньополітичній боротьбі	2,49	2,74	2,64	2,80
Кадрові призначення, які не схвалює суспільство	2,84	3,53	3,38	3,57
Переслідування опозиційних до влади політиків	2,49	2,72	3,13	2,76
Використання політичними силами популістських гасел	2,64	2,98	3,13	3,24
Зростання популярності право радикальних рухів	2,33	2,02	2,76	1,82
Діяльність проросійських політиків	3,13	2,68	2,47	2,10
Монополізація інформаційного простору	2,87	3,28	3,73	3,60

Наведені загрози в системі державного управління та політичних процесів свідчать про обмеження процедур демократії, що призводить до виникнення невизначеності у правовому полі, і зменшує довіру інвесторів та підприємців, а також, ускладнює доступ до зовнішніх ресурсів і фінансування. Корупційні скандали характеризуються високим дестабілізуючим потенціалом та ймовірністю, і є наслідком нерівномірного розподілу ресурсів та відсутністю рівних умов для всіх підприємств, що підвищує ризики для промислових підприємств. Кадрові призначення, які не схвалює суспільство характеризуються різким зростанням дестабілізації та ймовірністю, і можуть впливати на стабільність державних інституцій, що регулюють діяльність підприємств, а також викликати недовіру до влади. Монополізація інформаційного простору призводить до зменшення прозорості та

доступності до інформації, що знижує можливість адекватно оцінювати ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Показник «соціальний капітал» значно покращився у 2023 р. і посів 59 місце у рейтингу (табл. 1), що вказує на зміцнення взаємодії та співпраці між громадянами, бізнесом, та урядом, і позитивно відображається на діяльності вітчизняних підприємств за рахунок зниження транзакційних витрат і підвищення ефективності управління ресурсами.

Відкритість економіки України характеризується низкою показників, розглянемо більш детально кожен з них, зокрема показник «інвестиційне середовище» залишається низьким протягом аналізованого періоду, і коливається на 121-131 місцях (табл. 1), і свідчить про несприятливий інвестиційний клімат в Україні, що може обмежувати доступ до капіталу і перешкоджати розвитку вітчизняних підприємств. За даними опитування Американської торговельної палати в Україні на питання «Чи інвестувала б Ваша компанія більше сьогодні, якби був більший доступ до капіталу?» представники компаній відповіли, що 50% – не інвестували, 27% – інвестували, 23% – не знають [7, с. 11]. Дослідження, що відображає настрої бізнесу щодо поточного стану інвестиційного клімату країни проводить Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА), що здійснює розрахунок інвестиційного індексу (рис. 2).

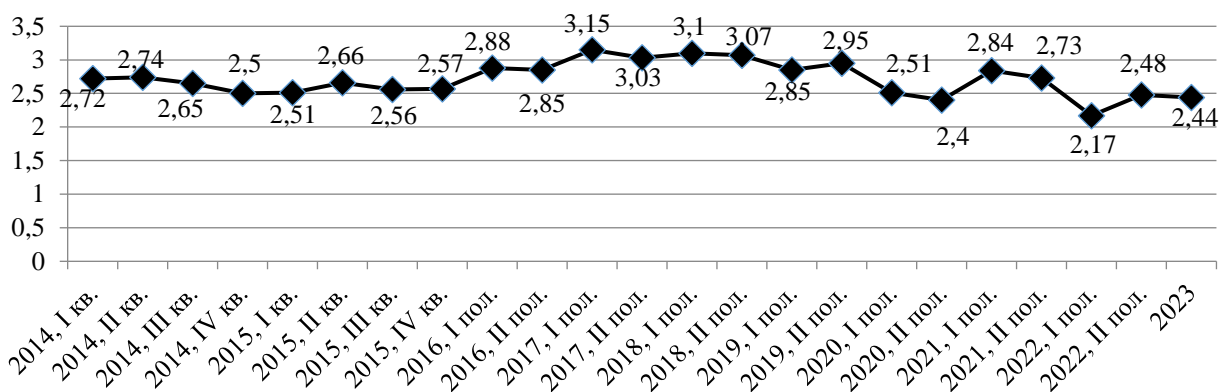

Рис. 2. Інвестиційний індекс України за даними ЕБА протягом 2014-2024 рр. [5]

Інвестиційний індекс України є важливим індикатором, що впливає на ресурсне забезпечення промислових підприємств та відображає стан їх економічної безпеки. Найнижчий показник інвестиційного індексу спостерігається у першому півріччі 2022 р. відображає вплив повномасштабного вторгнення Росії в Україну, і становить 2,17. Таке падіння індексу пов'язано із високими ризиками втрати активів та руйнування інфраструктури, і вказує на критичний стан ресурсного забезпечення промислових підприємств, які функціонують в умовах військового часу, руйнувань та вимушено переміщення, а також втрат фінансових можливостей. Коливання інвестиційного індексу прямо впливає на можливості промислових підприємств залучати фінансові ресурси, зокрема у періоди його падіння фінансові умови стають більш обмеженими та знижують можливості залучення інвестицій та їх подальше вкладання в модернізацію та розширення виробництва.

Показник «ведення бізнесу» покращився з 137-го до 78-го місця (табл. 1), і свідчить про спрощення регуляторних бар'єрів та полегшення умов ведення бізнесу. За даними опитування Американської торговельної палати в Україні 83% з опитаних представників компаній мають доступ до достатнього фінансування оборотного капіталу сьогодні, 61% – мають достатній доступ до інструментів довгострокового зростання / проектного фінансування, 14% – мають зацікавленість або потребу в акціонерному (статутному) капіталі, 29% – ведуть переговори щодо фінансування з МФО [7, с. 10].

Показник «інфраструктура та доступ до ринку» коливається на рівні 72-91 місця, а у 2023 р. посідає 76 місце (табл. 1), що свідчить про збереження інфраструктури, навіть в умовах повномасштабної війни на території України. Однак варто зазначити, що в країні існують певні обмеження та виклики, зокрема пошкоджена або недостатньо розвинена інфраструктура, що відображається в обмеженій доступності до міжнародних ринків, підвищенні витрат на логістику, необхідності подальших інвестицій в інфраструктуру, та проведення реформ з метою покращення доступу до ринків. За даними опитування Американської торговельної палати в Україні на питання: «Чи стикається Ваша компанія зараз з будь-якими проблемами, пов'язаними з інфраструктурою, комунальними послугами або транспортом через війну?» представники компаній відповіли, що 46% з опитаних не мають проблем, у 54% – мали або мають проблеми, з них: 83% – це проблеми з транспортом

та логістикою, 62% – це перебої в наданні комунальних послуг (електроенергія, вода та ін.), 35% – це збільшення витрат на технічне обслуговування та ремонт, 20% – це перебої в роботі комунікаційних мереж, 17% – це пошкодження фізичної інфраструктури, 13% – це обмежений доступ до виробничих потужностей [7, с. 6].

Незважаючи на показник «розвиток економіки» у рейтингу процвітання країн варто розглянути фактичні показники, що відображають реальний стан економіки України, а одним з таких показників є валовий внутрішній продукт, який представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Валовий внутрішній продукт України протягом 2014-2024 рр., млн. грн. [2]

Роки	Номінальний ВВП (в фактичних цінах)	Реальний ВВП (в цінах попереднього року)	Різниця (реальний – номінальний)	
2014	1566728	1365123	-201605	-12,9%
2015	1979458	1430290	-549168	-27,7%
2016	2383182	2034430	-348752	-14,6%
2017	2982920	2445587	-537333	-18,0%
2018	3558706	3083409	-475297	-13,4%
2019	3974564	3675728	-298836	-7,5%
2020	4194102	3818456	-375646	-9,0%
2021	5459574	4363582	-1095992	-20,1%
2022	5191028	3865780	-1325248	-25,5%
2023	6537825	5518062	-1019763	-15,6%

Наведені показники у табл. 3 свідчать про складну економічну ситуацію в Україні, яка вплинула на розвиток економіки, ресурсне забезпечення та економічну безпеку промислових підприємств. Протягом 2016-2019 рр. українська економіка характеризувалася поступовим відновленням, оскільки реальний ВВП зростає, хоча і залишається нижчим за номінальний. Протягом 2020-2022 рр. спостерігається значне зниження реального ВВП, особливо у 2022 р. (-25,5%), а на його значення вплинули пандемія COVID-19 та повномасштабна війна в Україні. Суттєве зниження реального ВВП характеризуються критичними викликами для економіки та підприємств, що включають зниження інвестиційної привабливості економіки України, втрату ринків збуту, руйнування інфраструктури тощо. У 2023 р. спостерігається відновлення номінального та реального ВВП, хоча і між ними існує суттєва різниця, зокрема 15,6%, що свідчить про нестабільність в економіці та збереження високих ризиків. У 2024 р. НБУ погіршив прогноз зростання економіки з 3,6% до 3% через втрату енергосектору, однак, очікується, що в наступні роки економічне зростання пришвидшиться до 4-5% [8].

Одним з важливих показників розвитку економіки є індекс інфляції, або індекс споживчих цін, який наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Таблиця індексів споживчих цін в Україні протягом 2014-2024 рр.,% [6]

Рік	Місяць												За рік
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0	124,9
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7	143,3
2016	100,9	99,6	101,0	103,5	100,1	99,8	99,9	99,7	101,8	102,8	101,8	100,9	112,4
2017	101,1	101,0	101,8	100,9	101,3	101,6	100,2	99,9	102,0	101,2	100,9	101,0	113,7
2018	101,5	100,9	101,1	100,8	100,0	100,0	99,3	100,0	101,9	101,7	101,4	100,8	109,8
2019	101,0	100,5	100,9	101,0	100,7	99,5	99,4	99,7	100,7	100,7	100,1	99,8	104,1
2020	100,2	99,7	100,8	100,8	100,3	100,2	99,4	99,8	100,5	101,0	101,3	100,9	105,0
2021	101,3	101,0	101,7	100,7	101,3	100,2	100,1	99,8	101,2	100,9	100,8	100,6	110,0
2022	101,3	101,6	104,5	103,1	102,7	103,1	100,7	101,1	101,9	102,5	100,7	100,7	126,6
2023	100,8	100,7	101,5	100,2	100,5	100,8	99,4	98,6	100,5	100,8	100,5	100,7	105,1
2024	100,4	100,3	100,5	100,2	100,6	102,2	100,0						104,3

Протягом аналізованого періоду індекс споживчих цін в Україні є значним, і свідчить, що інфляція мала значний вплив на економічний розвиток країни. Якщо більш детально аналізувати споживчі ціни, то можна виділити кілька періодів: 2014-2015 рр. – висока інфляція внаслідок макроекономічних дисбалансів, політичної нестабільності та військових дій на сході країни; 2016-2019 рр. – період стабілізації, який характеризується поступовою стабілізацією та зниженням інфляційного тиску; 2020-2021 рр. – відносно низька інфляція, що характеризується підвищенням реальних доходів населення; 2022 р. – різкий стрибок інфляції внаслідок повномасштабної війни на території України;

2023 р. – початок 2024 р. – поступове зниження інфляції внаслідок адаптації суспільства та підприємств до постійних викликів та загроз.

Показники, що характеризують «наділені повноваженнями люди» включають наступні складові, зокрема за показником «умови проживання» Україна посідає у 2023 р. 74 місце (табл. 1), що свідчить про незмінні умови життя, хоча і не відображає реальної ситуації в регіонах, зокрема на сході країни відзначається значне погіршення умов.

Показник «охорона здоров'я» зазнав незначних змін, і покращився до 101 місця у 2023 р. в порівнянні з попередніми роками (табл. 1), що свідчить про стабільний, але не найкращий рівень охорони здоров'я, і впливає на працездатність і продуктивність робочої сили. Загальні державні видатки на охорону здоров'я на 2024 р. становлять 201,7 млрд. грн., що відповідає 6,1% усіх коштів, у відсотках від ВВП обсяги витрат на охорону здоров'я становлять менше 3% та порівняно з 2023 р. обсяги фінансування збільшено на 13,1%. Найбільшою статтею витрат є реалізація програми державних гарантій медичного обслуговування населення, на цей напрямок у Держбюджеті-2024 передбачено 158,8 млрд. грн., що на 11,2% більше порівняно з бюджетом 2023 р. [3].

Показник «освіта» коливається в діапазоні 32-41 місця (табл. 1), і є найвищим показником у рейтингу, що свідчить про відносно високу якість освіти, та сприяє підготовці якісної робочої сили та ефективність управління людськими ресурсами.

Показник «екологія» значно покращився з 128-го до 88-го місця у 2023 р. (табл. 1), що свідчить про більш ефективне управління відходами та впровадження нових екологічних стандартів на вітчизняних підприємствах. Незважаючи на регуляторні покращення екологічного напрямку в Україні збільшилася кількість екологічних проблем, що спричинені військовими діями. З початку війни відзначаються значні наслідки бойових дій, які призвели не тільки до прямих руйнувань та економічних втрат, а ще й вплинули на стан навколишнього середовища та призвели до значних викидів забруднюючих речовин у повітря. Наслідки цих викидів виявилися катастрофічними, загальні збитки вже сягнули практично 4,2 млрд. \$, зокрема, 1,8 млрд. \$ становить шкода від лісових пожеж, 1,6 млрд. \$ – від трав'яних пожеж та 752 млн. \$ – від горіння нафти та нафтопродуктів. Ця сума наразі не враховує прямих збитків, завдані внаслідок підризу російськими окупантами Каховської ГЕС на Херсонщині 6.08.2023 р. [9].

За даними Національного інституту стратегічних досліджень експерти відзначають найкритичніші загрози економічній безпеці, які пов'язані з негативними наслідками війни, зокрема зменшенням трудового потенціалу та недостатністю фінансових ресурсів, а також з ускладненням спроможності швидко відновити економічну активність у період війни. Ризики також включають згорання промислового та експортного потенціалів, проблеми накопичення боргів та скорочення інвестицій, спричинені війною [4, с. 11].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Інституційне середовище відіграє ключову роль у формуванні ресурсного забезпечення та економічної безпеки промислових підприємств. Основні інститути, зокрема законодавчі, фінансові, соціальні, антимонопольні та міжнародні організації, створюють умови, за яких підприємства можуть ефективно управляти своїми ресурсами та мінімізувати ризики.

У статті здійснено аналіз індексу процвітання країн (The Legatum Prosperity Index™) для оцінки впливу інституційного середовища на діяльність українських підприємств, який надає комплексний погляд на різні аспекти, які впливають на український бізнес. Варто зазначити, що Україна у 2023 р. покращила свої позиції у рейтингу Індексу процвітання, досягнення такого результату свідчить про низку позитивних змін в інституційному середовищі та суспільстві, створює сприятливіші умови для ведення бізнесу в країні. Поряд з тим, проведений аналіз, також, свідчить, що відкритість економіки України обмежується через несприятливе інвестиційне середовище та інфраструктурні виклики, які впливають на бізнес у час війни. Коливання інвестиційного індексу відображають критичний стан ресурсного забезпечення підприємств, особливо в умовах обмеженого доступу до фінансів та порушеної інфраструктури.

Отже, з початку повномасштабної війни з'явилися нові виклики та загрози, що значно впливають на здатність промислових підприємств ефективно управляти ресурсами та забезпечувати економічну безпеку, і потребують розробки нових стратегічних підходів, що сприятимуть та адаптації до нових умов.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики. – Київ : НІСД, 2024. – 31 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-04/ad_zagrozi_vnutr_polit.pdf.
2. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
3. Держбюджет – 2024: загальні показники та видатки на охорону здоров'я. URL: <https://www.apteka.ua/article/681435>.
4. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. Експертно-аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2024 – 71 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/ad_ekonombezpeka_2024_220524.pdf.
5. Інвестиційний індекс: дослідження Європейської Бізнес Асоціації. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/>.
6. Індекс інфляції в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>.
7. Оцінка стану бізнесу в воєнній Україні: опитування Американської торговельної палати в Україні, червень 2024. URL: https://chamber.ua/wp-content/uploads/2024/06/AmCham_Citi_Survey_Results_11_06_UA.pdf.
8. Просто про економіку (на основі матеріалів Інфляційного звіту за квітень 2024 року). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-na-osnovi-materialiv-inflyatsiynogo-zvitu-za-kviten-2024-roku>.
9. Яких екологічних наслідків зазнала Україна за час війни окрім збитків від підриву Каховської ГЕС. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/yakih-ekologichnih-naslidkiv-zaznala-ukrayina-za-chas-viyini-okrim-zbitkiv-vid-pidrivu-kahovskoyi-ges/>.
10. Index Methodology. The Legatum Prosperity Index 2023. URL: <https://www.prosperity.com/about/methodology>.
11. Press freedom Index. Ukraine. URL: <https://rsf.org/en/index>.
12. The Legatum Prosperity Index. URL: <https://www.prosperity.com/rankings?pinned=UKR&filter=>.

REFERENCES:

1. Analiz zahroz natsionalnii bezpetsi u sferi vnutrishnoi polityky. – Kyiv : NISD, 2024. – 31 s. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-04/ad_zagrozi_vnutr_polit.pdf.
2. Valovy vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
3. Derzhbiudzheth – 2024: zahalni pokaznyky ta vydatky na okhoronu zdorovia. URL: <https://www.apteka.ua/article/681435>.
4. Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh dovhotryvaloi viiny. Ekspertno-analitychna dopovid. Kyiv : NISD, 2024 – 71 s. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/ad_ekonombezpeka_2024_220524.pdf.
5. Investytsiyni indeks: doslidzhennia Yevropeiskoi Biznes Asotsiatsii. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/>.
6. Indeks inflatsii v Ukraini. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>.
7. Otsinka stanu biznesu v voieniui Ukraini: opytuvannia Amerykanskoii torhovelnoi palaty v Ukraini, cherven 2024. URL: https://chamber.ua/wp-content/uploads/2024/06/AmCham_Citi_Survey_Results_11_06_UA.pdf.
8. Prosto pro ekonomiku (na osnovi materialiv Inflatsiinoho zvituu za kviten 2024 roku). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-na-osnovi-materialiv-inflyatsiynogo-zvitu-za-kviten-2024-roku>.
9. Iakykh ekolohichnykh naslidkiv zaznala Ukraina za chas viiny okrim zbytkiv vid pidryvu Kakhovskoi HES. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/yakih-ekologichnih-naslidkiv-zaznala-ukrayina-za-chas-viyini-okrim-zbitkiv-vid-pidrivu-kahovskoyi-ges/>.
10. Index Methodology. The Legatum Prosperity Index 2023. URL: <https://www.prosperity.com/about/methodology>.
11. Press freedom Index. Ukraine. URL: <https://rsf.org/en/index>.
12. The Legatum Prosperity Index. URL: <https://www.prosperity.com/rankings?pinned=UKR&filter=>.

THE INFLUENCE OF THE INSTITUTIONAL ENVIRONMENT ON THE RESOURCE PROVISION AND
ECONOMIC SECURITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

KRYVDYK Mykhailo
Khmelnitskyi National University

The article analyzes the institutional environment as one of the key factors influencing the activities of domestic enterprises in the conditions of modern challenges and threats. In particular, the Legatum Prosperity Index™, which is used to assess institutional conditions in different countries, was studied. This index reflects a comprehensive assessment of various aspects that determine the country's prosperity,

---

including institutional factors, it consists of 12 indicators and is supported by 67 elements, which are grouped into three areas. The country's prosperity index allows for a comprehensive assessment of economic, social and political aspects affecting business development and the country's investment attractiveness. Changes in the position of Ukraine in the prosperity rating for the period 2014–2023 were analyzed by individual components of the index, namely security and protection, personal freedom, governance, social capital, investment environment, doing business, infrastructure and market access, economic development, living conditions, health care, education, ecology, which have a significant impact on the innovative and strategic activities of enterprises. During this period, Ukraine has experienced significant fluctuations in indicators of security, economic stability, social capital and governance, which affects the overall climate for doing business. Negative trends such as declining security and governance instability have been found to reduce the country's investment attractiveness and increase risks for businesses, especially in the industrial sector. Based on the analysis, the main threats that arise due to the imperfection of the institutional environment are identified, which, in turn, increases the risks for the functioning of enterprises. Directions for improving institutional conditions for strengthening economic security and stable business development in Ukraine are proposed. The research results presented in the article can be useful for enterprises seeking to minimize risks and adapt their strategies to the challenges of the external environment.

Key words: economic security, resource provision, institutional environment, industrial enterprises, threats, economic development.